C95 – C-WEL14

Zitting 1998-1999

18 maart 1999

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR WELZIJN, GEZONDHEID EN GEZIN

Interpellatie van de heer Johan Malcorps tot mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, Vlaams minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid, over de eventuele gezondheidsrisico's verbonden aan het gebruik van amalgaam of andere materialen als tandvulling

Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin

Donderdag 18 maart 1999

WAARNEMEND VOORZITTER : De heer Bart Vandendriessche

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.25 uur.*

Interpellatie van de heer Johan Malcorps tot mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, Vlaams minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid, over de eventuele gezondheidsrisico's verbonden aan het gebruik van amalgaam of andere materialen als tandvulling

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Malcorps tot mevrouw Demeester, Vlaams minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid, over de eventuele gezondheidsrisico's verbonden aan het gebruik van amalgaam of andere materialen als tandvulling.

De heer Malcorps heeft het woord.

De heer Johan Malcorps : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, over de veiligheid van amalgaamvullingen woedt al enige tijd een controverse. Daarbij worden extreme standpunten ingenomen. Sommigen willen amalgaam geheel verbieden, anderen zien niet het minste gevaar. In elk geval wordt het probleem nu openlijk gesteld op wetenschappelijke symposia. Recent nog in het Europees Parlement in Luxemburg en binnenkort op een symposium van de Universiteit Antwerpen, waar men zelfs op zoek gaat naar de link tussen tandmetalen en psychosomatische aandoeningen.

Diverse studies wijzen erop dat er wel degelijk kleine hoeveelheden kwik en andere metalen in de mond vrijkomen en in het speeksel kunnen worden aangetoond. Door corrosie en slijtage – en zeker bij het afbreken van amalgaamrestauraties – komt er onder meer kwik vrij. Bacteriën van de darmflora zouden hiermee methylkwik vormen, een neurotoxische stof. Een deel hiervan zou worden geresorbeerd door de bloedbaan en de weefsels. Bij het kauwen en bij het nuttigen van warme dranken komt er bovendien kwikdamp vrij uit de amalgaamvullingen. Deze kwikdamp wordt opgenomen door de longen en komt zo ook in het bloed terecht, met als gevolg opslag in bepaalde doelorganen, zoals de hersenen, nieren en lymfeklieren.

Ik heb een selectie gemaakt uit wetenschappelijke studies over het loskomen en verspreiden van kwik uit vullingen. Professor Gasser van de universiteit van Bazel toonde de corrosie van het amalgaam en de afgave van kwik uit de vulling aan. Volgens hem bestaat er geen gevaar voor directe vergiftiging, wel voor een sensibilisering en subklinische belasting van het metabolisme en van verschillende organen.

Professor Gay van de universiteit van Iowa deed metingen van kwik in de lucht die mensen uitademen, voor en na 15 minuten kauwen. Daarbij maakte hij een vergelijking tussen drie groepen : een groep proefpersonen met nieuwe amalgaamvullingen die minder dan twee weken geleden werden geplaatst, één met oude amalgaamvullingen van meer dan twee jaar oud en een zonder vullingen. Bij de mensen met oude amalgaamvullingen wordt na het kauwen vier keer meer kwik in de uitgeademde lucht gemeten dan bij mensen zonder vullingen. Bij de mensen met de nieuwe amalgaamvullingen werd na het kauwen zelfs tien maal meer kwik in de uitgeademde lucht gemeten.

Professor Friberg van het Carolynska-Instituut van Zweden en professor Eggleston van de universiteit van Los Angeles deden kwikonderzoeken op hersenen van overleden personen. De hoeveelheid gevonden kwik staat direct in relatie met de hoeveelheid amalgaam in het gebit.

De meest bekende studie gebeurde aan de universiteit van Tübingen door professor Krauss in 1996. Hij deed onderzoek naar kwik in het speeksel van 17.500 proefpersonen voor en na 10 minuten kau-

Malcorps

wen van kauwgom. Hij stelde vast dat de hoeveelheid gevonden kwik in het speeksel evenredig bleek met het aantal amalgaamvullingen. Bij 43 percent van de proefpersonen werd een kwikconcentratie gemeten boven de veilige waarde van 25 microgram per liter. Bij iets meer dan 1 percent van de proefpersonen lag de concentratie kwik in het speeksel zelfs 100 keer boven de veilige waarde.

Ten slotte verwijs ik nog even naar het erg bekende Melissa-project van de universiteiten van Stockholm, Uppsala en München, waar mensen met een grote sensibiliteit voor metalen werden onderzocht. Men heeft kunnen vaststellen dat er een verhoogde concentratie aan beschadiging van lymfocyten is.

Er zijn alternatieven voor amalgaam, maar die scheppen ook nieuwe problemen. De zogenaamde witte tandvullingen winnen aan populariteit bij patiënten en artsen, ook om esthetische redenen. De grauwe amalgaamvullingen zijn niet bepaald een streling voor het oog. Zeker als aan voortanden wordt gewerkt, zijn de witte vullingen de laatste 20 jaar het gangbare vulmateriaal geworden. De laatste jaren zijn de witte vullingen qua kwaliteit ook sterk verbeterd, zodat ze wat de sterkte betreft bijna kunnen wedijveren met amalgaamvullingen, ook voor grotere gaten. Een nadeel is dat de witte vullingen bij het uitharden krimpen.

Ten slotte is het aanbrengen van een composietvulling tijdrovender. De witte tandhoesjes moeten immers worden gehard met het licht van een blauwe halogeenlamp. Bovendien moet de vulling in perfect droge omstandigheden – zoveel mogelijk mijden van slikbewegingen – worden geplaatst, wat een probleem is voor bepaalde groepen van patiënten, zoals oudere mensen.

Recent zijn echter ook de witte tandvullingen in opspraak geraakt. Ook hier is er woord en weerwoord. De witte vullingen zouden bij patiënten en vooral bij tandartsen tot allergische reacties kunnen leiden. Als het hardingsproces niet optimaal verlopen is, zouden delen in de kern van de vulling zacht blijven en zouden chemische verbindingen uit de witte vulling kunnen vrijkomen.

Een aantal kunstharsen die worden gebruikt voor de aanmaak van witte tandvullingen bevat bisphenol A, sinds kort ook bekend als een hormoonverstorende stof. Zo zit er bijvoorbeeld bisphenol A in het sealmateriaal, die gebruikt worden om het gebit van jonge kinderen preventief te beschermen tegen cariës.

Bij mensen die behandeld waren met een standaard hoeveelheid sealmateriaal, met name 50 milligram, werd een uur voor en een uur na de behandeling speeksel verzameld. Bij iedere patiënt die behandeld was met het sealmateriaal dat bisphenol A bevatte kwam de stof een uur na de behandeling ook in het speeksel voor in concentraties tussen de 90 en 930 microgram. Professor Comhaire, de specialist inzake stoffen die de vruchtbaarheid verstoren, is om die reden van mening dat het allicht het best is bij kleine kinderen geen sealants met bisphenol A te gebruiken.

Een ander mogelijk alternatief zijn de zogenaamde glasionomeren. Deze vullingen zijn samengesteld uit glasdeeltjes en ionische polymeren. Het grote nadeel van deze vullingen is dat ze zwak zijn. Ze breken gemakkelijk en slijten vlug af. Anderzijds is de glasionomeervulling makkelijk aan te brengen. Als de bovenste laag is afgesleten, kan er makkelijk een nieuwe laag worden bijgelegd. In feite komen dus kleine vullingen met weinig belasting ervoor in aanmerking. Glasionomeren zijn een goed alternatief voor het gebruik van sealants bij kinderen.

Ten slotte is er nog het alternatief van de porseleinen goudvullingen. Het verschil met andere vullingen is dat het aanbrengen van dit soort vullingen veel omslachtiger en duurder is. De tandarts moet immers eerst een afdruk nemen van het te vullen gat. Daarna moet de vulling gemaakt worden in een tandtechnisch labo. Ten slotte kan de tandarts de vulling inkleven. Deze vullingen zijn zeker erg sterk, duurzaam en mooi. Het grote nadeel is echter de kostprijs en het al dan niet terugbetalen door de ziekteverzekering.

Een echt veilige of algemeen hanteerbare oplossing voor het vullen van tanden is er dus niet. Daarom is preventie van het grootste belang. Wat dat betreft is een gunstige evolutie aan de gang : het aantal tandvullingen in Vlaanderen loopt terug. Bovendien neemt het aandeel van de kleinere vullingen toe. Door de lopende inspanningen inzake preventie van tandbederf vermindert het aantal grote gaten, die enkel kunnen worden opgelapt met amalgaam.

Inzake tandhygiëne op school worden al de nodige inspanningen gedaan, maar toch wil ik hierrond enige bedenkingen uiten. Ik heb daar wat didactisch materiaal voor mee gebracht. Mijn dochtertje van acht volgt elke dag rigoureus de aanbevelingen

Malcorps

op van dokter Knabbel : drie keer per dag de tanden poetsen. Deze campagne wordt in de scholen gelanceerd door Colgate. Elk kind krijgt een bekertje met tandenborstel en tandpasta. Er zijn uitgebreide handleidingen voor de kinderen en leerkrachten. De schoolcampagne gaat uit van Colgate-Palmolie Belgium. Scholen en PMS-centra kunnen zich gratis inschrijven en krijgen ook het nodige pedagogische materiaal en cadeautjes aangeboden. Ik heb daar vragen bij. Waarom worden op school campagnes georganiseerd door een tandpastamerk : De vraag is of dat hun job is.

Als het op sensibilisatie van ouders en opvoeders aankomt zijn er ook nog andere bereidwillige partners-voorlichters in de privé-sector te vinden. Ik heb brochures bij die worden verspreid via de dokters- en tandartsenkabinetten, zoals die van het Documentatie- en Informatiecentrum van de Tiense Suikerraffinaderij. Dat is een interessante brochure, waarin de recentste wetenschappelijke informatie wordt gegeven over bijvoorbeeld het feit dat het oorzakelijk verband tussen suikergebruik en cariës fel wordt betwist. Wist u dat rijst of aardappelen meer cariogenen bevatten, en dus meer risico's inhouden voor het ontwikkelen van cariës dan bijvoorbeeld geraffineerde suiker : Het is maar een weet.

Ten slotte is er ook het enigszins minder gekleurde aanbod van de Vlaamse Werkgroep Gezonde Tanden en de Vlaamse Vereniging voor Tandartsen. Die mensen leveren goed werk en ik wil hen zeker niet verdacht maken, maar toch stel ik vast dat ook zij verplicht zijn hun informatie te verspreiden met behulp van reclameboodschappen. Hun informatiebrochures worden gesponsord door Freedent, de producent van suikervrije kauwgom die 'kan rekenen op de steun van het Verbond van Vlaamse Tandartsen.' Kinderen worden op die manier aangespoord kauwgom te gebruiken, zij het suikervrije.

Naar mijn bescheiden mening is er nog ruimte over voor meer objectieve sensibilisatie- en preventiecampagnes voor jongeren. Dat moet kunnen zonder begeleidende reclamecampagnes voor het gebruik van tandpasta, suiker of suikervrije producten. Volgens Colgate-onderzoekers hebben 90 percent van alle kinderen last van tandbederf. Ongeveer 40 percent van alle Belgen poetst de tanden minder dan een keer per dag, 30 percent zou zelfs bijna nooit de tanden poetsen. Wellicht zijn deze cijfers gekleurd, want Colgate heeft er belang bij dit alles te dramatiseren. Heeft de minister betrouwbare cijfers : Als deze orde van grootte klopt, zijn bijkomende inspanningen op het vlak van preventie-voorlichting dan niet absoluut noodzakelijk : Moeten we niet een 'tandje' bijsteken :

Preventie, dat tot de verantwoordelijkheden van de minister behoort, is dus van groot belang. Maar ik kom terug op de problematiek van de tandvullingen zelf. Het zou niet goed zijn om, gezien de stand van het onderzoek, paniek te zaaien over amalgaamvullingen, want er is geen goed alternatief – behalve preventie. Het plomberen van tanden is nu eenmaal essentieel voor de gezondheid, maar in het licht van de bestaande wetenschappelijke studies lijken volgende conclusies zich toch op te dringen. Als we uitgaan van het voorzorgsprincipe, zijn dat er een viertal.

Amalgaamvullingen worden best enkel gebruikt als het echt nodig is, en als er geen alternatief voorhanden is. In de praktijk betekent dit dat amalgaamvullingen enkel voor erg grote gaten in aanmerking komen. Dit soort gaten zou eigenlijk via preventieve tandzorg moeten worden vermeden. Op termijn kan worden onderzocht of een volledig verbod zoals dat in Zweden vanaf 2000 wordt ingevoerd, ook bij ons noodzakelijk is. Meer onderzoek, ook in eigen land, is dringend nodig.

Het verwijderen van amalgaamvullingen – de amalgaamsanering of detoxificatie – is enkel aangewezen voor personen die erg gevoelig zijn voor kwik. De ervaring met het Melissa-project toont aan dat de verwijdering van amalgaamvullingen bij personen die gevoelig zijn voor kwik kan leiden tot een aanzienlijke verbetering van de gezondheid. Als men hiervoor kiest, moet dit gebeuren met inachtneming van bijzondere voorzorgsmaatregelen. In Zweden wordt enkel nog het verwijderen van amalgaam terugbetaald door de ziekenfondsen ; dat is niet meer het geval voor het aanbrengen van amalgaam.

Mijn derde besluit is misschien wel het belangrijkste. Het aanbrengen van amalgaamvullingen bij kinderen en zwangere vrouwen moet worden vermeden. In Zweden en Luxemburg is dit reeds verboden. Dit lijkt me de belangrijkste maatregel die op korte termijn moet worden overwogen.

Ten vierde : alternatieven voor amalgaam, zoals composietvullingen, kunnen worden gestimuleerd, maar ook dit zijn geen wondermiddelen, en ook hier is meer onderzoek nodig naar nevenwerkingen. Het gebruik van sealants of de verzegeling van tanden die bisphenol A bevatten moet bij kinderen worden afgeraden ; glasionomeren verdienen de voorkeur.

Malcorps

Ik besef natuurlijk dat bij dit soort problemen heel wat bevoegdheden op het federale niveau worden uitgeoefend. Toch wil ik de minister enkele vragen stellen. Ten eerste : welke initiatieven worden genomen om een beter zicht te krijgen op de eventuele risico's van het gebruik van amalgaam of andere materialen als tandvullingen : Ten tweede : worden voorlichtingsinitiatieven overwogen om er bij tandartsen en patiënten op aan te dringen het gebruik van amalgaam te beperken, eventueel beperkt tot risicogroepen : Wordt hierover overlegd met de federale overheid :

Ten derde : welke initiatieven werden genomen om een overmatig gebruik van fluoride, bijvoorbeeld in tabletvorm, te ontraden, in het licht van het advies van de Hoge Gezondheidsraad van 1995 :

Ten vierde : welke inspanningen worden nu reeds gedaan ter preventie van tandbederf : In welke mate worden deze inspanningen vooral gedragen door de privé-sector : Wat is de bijdrage van de overheid : Moet dat aandeel niet worden verhoogd, gezien het feit dat vandaag de inspanningen van de privé-sector baden in een sfeer van reclame en dus beïnvloeding van kinderen :

De voorzitter : De heer Strackx heeft het woord.

De heer Felix Strackx : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, de heer Malcorps heeft de zaken hier niet even zwart-wit voorgesteld als zijn collega's van de groene fractie dat in het Europees Parlement wel hebben gedaan. Ik neem aan dat de leden van de Agalev-fractie bij zichzelf en hun familieleden hun amalgaamvullingen niet hebben laten vervangen door composietvullingen.

Ik ken persoonlijk geen tandartsen die dat wel hebben gedaan. Tandartsen hebben vertrouwen in amalgaamvullingen. Ik denk dat dit een van de beste bewijzen is dat amalgaam een betrouwbaar vullingsmateriaal is. Ik zou hier kunnen citeren uit het Consensus Statement on Dental Amalgam van de WHO van 7 maart 1997, of uit The Journal of the American Dental Association, die erg strenge criteria hanteert. Ik zal dat niet doen, maar deze organisaties blijven hun vertrouwen stellen in amalgaam. Amalgaam wordt als vullingsmateriaal al 150 jaren gebruikt. Jaarlijks worden in België 3,8 miljoen amalgaamvullingen aangebracht. Het enige probleem is een probleem van esthetiek, en ook de heer Malcorps heeft dat gezegd.

Persoonlijk laat ik mijn patiënten de vrije keuze tussen amalgaamvullingen of composietvullingen. Ik wijs hen er wel op dat de levensduur van deze twee materialen erg verschilt. Een goed aangebrachte en goed onderhouden amalgaamvulling gaat gemakkelijk 20 of 30 jaren mee. Persoonlijk heb ik vullingen van meer dan 35 jaren in mijn mond. Composietvullingen gaan niet zo lang mee, en dat weegt natuurlijk op het Riziv-budget.

Een ander probleem van amalgaam is het afval dat ontstaat bij het verwijderen van die vullingen. De tandartsen hebben zelf een belangrijke oplossing geïntroduceerd : sinds 1 januari van dit jaar hebben ze amalgaamafscheiders geïnstalleerd. Een groot probleem is het vrijkomen van kwik bij crematies. Er zou maar één crematorium zijn, namelijk dat van Lochristi, dat een geschikte filter heeft. In alle andere crematoria komen vrij grote kwikdampen vrij. Er moet op dat vlak absoluut iets gebeuren.

– *Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter, treedt als voorzitter op*

Bij amalgaamvullingen zou er ook een allergieprobleem zijn. Sommige mensen kunnen blijkbaar niet tegen het materiaal. Ikzelf ben op twintig jaar geen enkel geval tegengekomen. Ik wil er ook op wijzen dat de hetze tegen amalgaam in een stroomversnelling is gekomen op het ogenblik dat bepaalde multinationals op de markt zijn gekomen met het composietmateriaal dat geschikt is voor het vullen van molaren. In 1985 is ICA Imperial Chemical Industries op de markt gekomen met occlusine. We moeten weten vanuit welke hoek deze hetze wordt gevoed.

De heer Malcorps heeft volkomen gelijk. Preventie is inderdaad de beste manier om tandvullingen te vermijden. Zelf ben ik jarenlang in scholen gaan spreken met de dia's en het filmpje van dokter Knabbel. Ik heb nooit gewetensproblemen gehad met het feit dat dit werd gesponsord door Colgate. De publiciteit op het materiaal is vrij discreet. Uiteraard krijgt men een tube Colgate mee. Ik heb daar persoonlijk weinig problemen mee.

De heer Johan Malcorps : De firma doet op die manier een oproep om de tanden met Colgate te poetsen.

De heer Felix Strackx : Ik denk zelfs niet dat de naam expliciet wordt vermeld.

De voorzitter : Mijnheer Strackx, kunt u afronden ?

De heer Felix Strackx : Mevrouw de voorzitter, ik heb mijn uiteenzetting zelfs beperkt. Ik heb daar dus nooit problemen mee gehad. Het staat andere producenten vrij om ook iets uit te delen aan kinderen. Ik heb nooit de indruk gehad dat men probeerde zijn eigen merk en product op te dringen. Zelf ervaar ik dat de mondhygiëne en de gebitstoestand van de mensen enorm is verbeterd in die periode van twintig jaar. Ere wie ere toekomt, mevrouw de minister, de Werkgroep voor Gezonde Tanden binnen het VIG levert prima werk.

Het wordt stilaan tijd voor een accentverschuiving binnen de preventie, niet zozeer ten aanzien van de kinderen, maar wel ten aanzien van de volwassenen. Totnogtoe werd de nadruk altijd gelegd op tanden poetsen. Soms werd er overdreven. Men sprak over minstens driemaal per dag. Persoonlijk vind ik dat overdreven. Een aantal mensen hebben daar een obsessie van gemaakt. Met een zeker fanatisme zijn ze ertegenaan gegaan. Steeds vaker moet ik patiënten zeggen dat ze overdrijven en hun tanden helemaal stuk schuren.

Ik voer dus een dagelijkse campagne voor het flossen. Tandenpoetsen alleen geeft de mensen een vals gevoel van veiligheid. Ze denken dat ze geen cariës meer kunnen krijgen omdat ze hun tanden driemaal per dag poetsen. Dat is niet zo. Flossen is zeer belangrijk. Als ik in scholen kom, spreek ik bijna niet meer over tandenpoetsen, maar leer ik de kinderen flossen. In de campagne moet het accent dus enigszins verschuiven naar flossen.

Ik ben nooit voorstander geweest van allerhande fluortoepassingen, zeker niet van fluortabletten voor kleine kinderen. Die fluorbehandelingen geven immers een vals gevoel van veiligheid. De mensen denken dat hun kinderen niets meer kan overkomen omdat ze fluortabletjes krijgen.

Mevrouw de minister, ik wil het nog even hebben over de risico's van een fluoroverdosering. Het fluorgehalte in het drinkwater verschilt sterk van streek tot streek. Als men zijn kinderen een fluorsupplement wil geven, moet men goed op de hoogte zijn van de fluorconcentratie in het drinkwater op de plaats waar men woont. Mevrouw de minister, ik wil u maar één vraag stellen. Overweegt u de bevolking te informeren over de fluorconcentratie, zodat de mensen kunnen bepalen welk supplement ze eventueel kunnen geven : Ik herhaal dat ik er zelf geen voorstander van ben. Het lijkt me wel nuttig die informatie te verspreiden.

De voorzitter : Mevrouw Avontroodt heeft het woord.

Mevrouw Yolande Avontroodt : Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik pleit ervoor om een aantal zaken niet met elkaar te verwarren. Niemand rond de tafel zal beweren dat preventie niet nodig of niet doelmatig is. Wat hier wel aan de orde is, is de controverse die dreigt te ontstaan rond de amalgaamvullingen en de negatieve beeldvorming die daarrond is ontstaan. Volgens mij houden die vullingen een groter risico in.

Mijnheer Strackx, u verwees naar de consensusnota. U hebt waarschijnlijk ook gelezen dat zilverpasta al sinds 659 voor Christus wordt gebruikt om tanden te vullen. Dat is toch niet niks.

De heer Felix Strackx : Ze zijn ook allemaal gestorven.

Mevrouw Yolande Avontroodt : Ondertussen wel ja. De amalgaamvullingen, toen op basis van zilverpasta, nu op basis van andere samenstellingen, hebben toch wel hun sporen verdiend. Weliswaar mogen we niet onachtzaam zijn en moest het mogelijke risico worden onderzocht. We mogen vertrouwen hebben in de algemene consensusnota die werd gemaakt door de Wereldgezondheidsorganisatie. Daaruit blijkt heel duidelijk dat het gebruik van tandheelkundig amalgaam duurzaam en economisch verantwoord is.

Ook over die aspecten van de betaalbaarheid van de verzorging zijn we bezorgd. We streven er immers naar dat de gezondheidszorgen betaalbaar en toegankelijk blijven voor iedereen. Ook dat argument moet in aanmerking worden genomen als men pleit om uitsluitend composietvullingen te gebruiken. Mijnheer Strackx, ik beweer niet dat u dat hebt gezegd. Volgens mij moet men daar heel voorzichtig mee zijn. Men mag de mensen geen valse verwachtingen geven voor de toekomst.

In verband met de veiligheid wil ik vermelden dat er wel lokale nevenwerkingen of allergische reacties mogelijk zijn. Ze moeten worden onderkend. Bij hun vorming moeten tandartsen en zorgverstrekkers daar alert op worden gemaakt. Als de ongewenste effecten duidelijk zijn, moet worden ingegrepen. Er is momenteel geen aanwijzing om op systematische wijze het gebruik van amalgaam te verbieden of te verminderen. Het is nog steeds een van de beste oplossingen om tanden te herstellen. Dit heeft te maken met de betaalbaarheid van het product, maar ook met de veiligheid.

Ik heb minister Kelchtermans ooit een schriftelijke vraag gesteld over de inzamelings- en recyclagetechnologie. Daar bestaat ook een controverse

Avontroodt

rond. Het is zinvol dat separatoren worden ingevoerd. Dat zal op langere termijn zeker zijn vruchten afwerpen.

Tot slot wil ik citeren uit het consensusrapport. 'Er zijn geen systemische dosisafhankelijke toxische effecten aantoonbaar, die in verband kunnen worden gebracht met het vrijkomen van kwik uit vullingen van tandheelkundig amalgaam'. Dat moet het belangrijkste besluit zijn in de controverse van het gebruik van amalgaam.

De hypothese dat vullingen uit amalgaam een significant toxicologisch risico inhouden, kan niet hard worden gemaakt op basis van het beschikbare bewijsmateriaal. Men is niet over een nacht ijs gegaan. In de commissie zetelden deskundigen, regeringsvertegenwoordigers, professoren, vertegenwoordigers uit de industrie, beroepsverenigingen en controlemechanismen. Het zou ons sieren als we vertrouwen hebben in het rapport van de Wereldgezondheidsorganisatie.

De voorzitter : Minister Demeester heeft het woord.

Minister Wivina Demeester-De Meyer : Mevrouw de voorzitter, de verschillende interpellanten hebben al aangehaald dat er inderdaad discussie bestaat over de te gebruiken middelen voor tandvullingen. Eerst en vooral merk ik op dat het duidelijk om een aspect van productenbeleid gaat, en dat behoort niet tot onze bevoegdheid.

Ik deel wel de mening dat er momenteel geen perfect tandvulmiddel bestaat. Amalgaam is momenteel nog het meest efficinte. Dat neemt niet weg dat er ook met verbeterde cariëspreventie een blijvende nood is aan restauratiemogelijkheden van door cariës aangetaste tanden. Het laten voortbestaan van gaatjes is niet verantwoord en houdt een gevaar in voor invasieve kaakbeeninfecties.

Als de patiënten goed worden geselecteerd, voornamelijk inzake allergie, blijkt het gebruik van amalgaam een goede oplossing, ondanks het vrijstellen van kleine maar meetbare hoeveelheden kwik. Naast de door u opgesomde evaluatie-elementen inzake dit product moet immers ook worden gezegd dat amalgaam reeds ongeveer 150 jaar bij miljoenen mensen zonder noemenswaardige problemen wordt gebruikt. Eventuele zwaktes zijn door die ervaring dan ook beter gekend dan met een veel recenter product mogelijk is. Bij zorgvuldig verwerken van het product biedt het ook de beste garanties voor stabiliteit op lange termijn.

Bovendien formuleerde de WGO in 1997 de volgende aanbeveling : 'Restauraties met tandheelkundig amalgaam en andere tandheelkundige restauratiemogelijkheden worden als veilig beschouwd, maar in zeldzame gevallen kunnen bestanddelen van amalgaam en andere tandheelkundige restauratiematerialen lokale nevenwerkingen of allergische reacties veroorzaken. Het is niet aangetoond dat de kleine hoeveelheden kwik die uit amalgaamrestauraties vrijkomen, vooral tijdens het aanbrengen en het verwijderen, andere ongewenste effecten op de gezondheid hebben. Er werd geen enkel gecontroleerd onderzoek gepubliceerd waarin een systemisch ongewenst effect van amalgaamrestauraties is aangetoond.'

Andere vulmaterialen hebben, zoals u zelf reeds opmerkt, ook zwaktes en potentiële nevenwerkingen. De heer Malcorps vernoemde reeds de hormoonverstorende werking van bepaalde componenten in de witte vullingen. Glasionomeren zouden dan weer zeer moeilijk te verwerken zijn, vooral bij kinderen omdat ze minder kunnen stilzitten. Bovendien hebben ze ook een beperkte stabiliteit. De restauratiematerialen die momenteel als alternatief voor tandheelkundig amalgaam beschikbaar zijn, verhogen ten slotte ook aanzienlijk de kostprijs van tandverzorging.

Ons houdt vooral de preventie bezig. Dat is ook de taak van de Vlaamse overheid. Goede preventie begint in eerste instantie thuis, en daarna op de kleuterschool. Zowel jongeren als ouderen moeten leren omgaan met goede tandverzorging. Het mag ook geen obsessie worden. Sommigen hebben steeds een tandenborstel en tandpasta in de handtas en lopen telkens naar een wastafel als ze iets genuttigd hebben. Dat is niet de juiste manier om je tanden te verzorgen. Tandverzorging moet een gewoonte worden, maar mag geen obsessie zijn.

Vanuit de universitaire tandheelkundige instellingen lopen er onderzoeken inzake alternatieve vulmiddelen voor tanden. De Vlaamse overheid verleent dienaangaande zelf geen financiële steun. Alles hangt af van de ingediende onderzoeken. U weet dat de overheid elk jaar vele onderzoeken financiert. Als die voorstellen positief worden beoordeeld door beleids- en wetenschapsmensen, kunnen die in aanmerking komen voor financiering. Ik wil toch wel benadrukken dat het vooral om het productenbeleid gaat, en niet zozeer om het medisch beleid.

Demeester-De Meyer

Naast het feit dat mag worden verwacht dat tandartsen zichzelf voortdurend informeren over de wetenschappelijke ontwikkelingen van hun activiteitenterrein, publiceert het Verbond der Vlaamse Tandartsen in maart 1999 in haar tijdschrift Contactpunt een artikel over de amalgaamdiscussie, onder de titel 'Tandheelkundig amalgaam in de 21ste eeuw'. Het artikel is meer dan een korte probleemschets. Het zet de wetenschappelijke aspecten op een rij, en besluit met tien raadgevingen aan de tandartsen inzake de aan te nemen houding.

Het Verbond informeerde via een persmededeling van 4 januari 1999 ook het publiek over de problematiek. Ik wil daaraan toevoegen dat niet alleen de overheid verantwoordelijk is voor informatie en preventie. Dat is een taak van de overheid, maar ook van de patinten en de zorgverstrekkers zelf. Informatie en preventie moeten door de gehele maatschappij worden gedragen. Ik vind het dus een goede zaak dat het verbond daar veel aandacht aan besteedt. Preventiecampagnes hebben vaak veel meer effecten als niet de overheid, maar anderen die voeren. De overheid moet zich in dat verband niet opdringen.

De Vlaamse Werkgroep Gezonde Tanden formuleerde in 1997 haar fluoridenadvies, en heeft dit advies ook gepromoot. Het advies werd ook aan de bevolking bekendgemaakt, via de preventiekrant 'Essentieel'. Populaire bladen als Libelle, Feeling, Fit & Gezond en de dagbladen besteedden er aandacht aan. Er werden op enkele maanden tijd 40.000 fluoridenmappen verspreid. Kind en Gezin liet 100.000 samenvattingen drukken voor eigen gebruik. Ook in de Apothekerskrant van januari 1998 werd het advies integraal overgenomen. Ik wil nadenken over uw suggestie om daarover nog meer informatie te verschaffen. We zullen dat dan doen via de kanalen waar we altijd al een beroep op doen.

De Vlaamse Werkgroep Gezonde Tanden werd door de Vlaamse overheid erkend als A-voorziening. Sinds vijf jaar krijgt ze voor haar preventieactiviteiten een jaarlijkse toelage van 1 miljoen frank. De vereniging gaat er principieel mee akkoord om zich volledig te integreren in het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie of het VIG. Op die wijze zal via de LOGO's werk worden gemaakt van een meer efficiënte informatiedoorstroming en gecoördineerde acties. De werking zal daardoor meer slagkracht krijgen. Daarin zullen niet alleen de fluoridenverstrekking, maar ook een gezonde verzorging worden belicht.

Het poetsen van tanden moet 's avonds gebeuren, als men nog even in het eigen hart en de eigen mond kijkt. Flossen is wellicht nog belangrijker dan het poetsen zelf. U herinnert zich ongetwijfeld het congres over preventie. Ik zou u willen aanraden eens de tekst van de ethicus Koen Raes te herlezen. Hij heeft met zeer veel overtuiging gezegd dat een groot deel van preventie vertrekt bij de nullijn, dus bij de patiënt, bij de mens zelf. Training en zelfdiscipline zijn erg belangrijk.

Aangaande het amalgaam beschikken we over relatief weinig epidemiologisch cijfermateriaal – afgezien van het feit dat het al 150 jaar wordt gebruikt. Concreet zijn er alleen voor de groep van zes tot twaalfjarigen wetenschappelijk verantwoorde gegevens beschikbaar. Die komen onder meer uit het Signal-Tandmobiel-project, een grootschalig onderzoek dat zich uitstrekte over heel Vlaanderen. Ik heb er geen probleem mee dat men allerlei verzorgingsactiviteiten, in combinatie met een product, aanleert. Ik ben er niet van overtuigd dat schoolgaande kinderen er meer zouden aan hebben als ze dat op tv, al dan niet tussen reclameblokjes in, zouden zien. Dat is mijn persoonlijke mening, maar we mogen terzake geen fetisjisme cultiveren.

Uit dit initiatief van de Vlaamse Werkgroep, het Verbond der Vlaamse Tandartsen, de universiteiten en de industrie blijkt dat het met de mondgezondheid van meer dan 20 percent van alle kinderen nog steeds erbarmelijk is gesteld. Dat is een belangrijk signaal. De werkgroep stelt dat dit cijfer waarschijnlijk kan worden gextrapoleerd naar de ganse bevolking.

Tot besluit wil ik zeggen dat er inzake mondhygiëne en tandverzorging op preventief vlak nog veel kan gebeuren. Alle mogelijke kanalen moeten worden gebruikt. Zoals dat zo dikwijls het geval is, is het goed dat informatie en opvoeding begint bij hele kleine kinderen, thuis en op school.

De heer Johan Malcorps : Mevrouw de minister, ik dank u voor uw uitgebreid en duidelijk antwoord.

Ik wil nog drie opmerkingen formuleren. Ik ben ervan bewust dat de Wereldgezondheidsorganisatie, de meeste tandartsenverenigingen en de Europese Commissie officieel nog altijd beweren dat amalgaam geen probleem vormt. Ik wilde ook niet suggereren dat amalgaam in elk geval moet worden geweerd. Wat dat betreft was ik zeer terughoudend. Er is volgens mij wel een probleem voor bepaalde risicogroepen. Dat blijkt steeds meer uit recent wetenschappelijk onderzoek. Dat mag niet

Malcorps

worden onderschat. Misschien is verder onderzoek nodig.

Er wordt ook beweerd dat mensen die met amalgaam worden behandeld nadien geen problemen hebben, aangezien ze niet terugkomen. Als er een verband bestaat gaat het om chronische aandoeningen. Normaal wordt bij chronische aandoeningen geen verband gemaakt met amalgaam of andere tandmetalen. Die discussie wordt pas heel recent gevoerd. Het is evident dat dit verband niet in eerste instantie wordt gelegd en dat daar nu pas aandacht aan wordt besteed. Uit projecten blijkt dat de verwijdering van amalgaam bij een aantal mensen met aandoeningen wel degelijk een heilzaam effect heeft. We moeten daar eens over nadenken, zeker voor specifieke risicogroepen zoals mensen die al problemen hebben en mensen die bepaalde risico's lopen. Ik zou dat dus zeker niet onderschatten. Die evolutie zal zich waarschijnlijk versneld voortzetten.

Wie moet de tandpreventiecampagnes op school aanpakken : Ik herhaal dat het Vlaams Verbond van Tandartsen zeker goed werk levert. Ik vind het ook het beste dat zij dergelijke dingen organiseren, en liefst zonder sponsoring door de privé-sector. Ik heb er problemen mee dat educatieve programma's en pedagogische projecten op school expliciet worden gesponsord met reclame, en zelfs door mensen van bepaalde firma's worden opgezet.

Mevrouw de minister, blijkbaar gaat u daar gemakkelijk overheen. Ook op het vlak van de media en de televisie-uitzendingen voor kinderen proberen we voorzichtigheid aan de dag te leggen om te vermijden dat kinderen met reclame worden bestookt. Ik vind dat reclame op school zeker niet kan voor kleine kinderen, vooral niet als de reclame deel uitmaakt van een opvoedingsproject. Volgens onderzoek kunnen ze immers geen onderscheid maken tussen wat wel en wat geen reclame is. Als er wordt gezegd dat ze hun tanden moeten poetsen en dat ze dat het best doen met Colgate, dan kunnen kinderen geen onderscheid maken tussen wat informatie en wat reclame is. Ik vind dat onverantwoord.

De overheid moet haar verantwoordelijkheid opnemen. Wat bepaalde merken buiten school doen en welke programma's ze opzetten interesseert me niet. Het zou zelfs toe te juichen zijn als ze projecten willen stimuleren en sponsoren zonder daar hun merknaam aan te verbinden. Als ze de projecten daarentegen gebruiken om hun merknaam te promoten, vind ik dat bedenkelijk.

Het algemeen standpunt van Agalev over reclame op school is dat reclame strikt moet worden beperkt, zeker voor kleuters of kinderen uit het lager onderwijs. Voor leerlingen uit het secundair onderwijs doet het probleem zich in mindere mate voor. Zij zijn immers oud en verstandig genoeg om het onderscheid te maken.

De voorzitter : De heer Strackx heeft het woord.

De heer Felix Strackx : Mevrouw de voorzitter, ik wil Colgate helemaal niet verdedigen, maar ik ben vorig jaar nog in de scholen geweest met het tekenfilmpje van dokter Knabbel. De reclame is echt heel discreet. Het is echt geen reclamespot voor dat merk.

De heer Johan Malcorps : Ik lees overal Colgate, op de tandpasta, op de tandenborstel en op het bekertje.

De heer Felix Strackx : Ik heb het over de tekenfilm zelf. Het woord Colgate komt daar niet in voor. Er wordt enkel gezegd dat de kinderen hun tanden tweemaal per dag moeten poetsen met een tandpasta met fluoride. Dat is alles. Pas als de demonstratie is afgelopen, krijgen de kinderen eventueel iets mee naar huis waar de merknaam op staat. In de film zelf komt het woord zelfs niet voor.

De heer Johan Malcorps : Sorry, maar dat is niet juist. De kinderen moeten zelfs een formulier van Colgate invullen en elke dag aankruisen hoeveel keer ze hun tanden hebben gepoetst en of dat met dit bekertje en deze borstel gebeurde. Ik wil het niet op de spits drijven, maar voor mij gaat dat net iets te ver.

Minister Wivina Demeester-De Meyer : Mevrouw de voorzitter, ik heb de indruk dat de zaak wel op de spits wordt gedreven. U bent ofwel voor de informatie en voor het leerproces, ofwel niet. Het is niet zo eenvoudig een kind de handeling van het tandenpoetsen aan te leren. Mijnheer Malcorps, u had een probleem met het bekertje. Ofwel is het een bekertje met kabouter Plop, en dan is het reclame daarvoor, ofwel is het een bekertje met iets anders erop. Denkt u niet dat dit nog niet zo dwaas is : Een andere keer is het Signal en nog een andere keer zal het Macleans zijn. Volgens mij heeft dit geen invloed op kinderen. Ik pleit er niet voor dat dit door een product gebeurt, maar het is belang-

Demeester-De Meyer

rijk dat kinderen training krijgen op school. Misschien kan dat ook met witte bekertjes gebeuren.

De voorzitter : Mevrouw Avontroodt heeft het woord.

Mevrouw Yolande Avontroodt : Dit is een mooi voorbeeld van iets waar we altijd voor pleiten, namelijk een responsabilisering van de zorgverstrekkers.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Is Colgate soms een zorgverstrekker :

Mevrouw Yolande Avontroodt : Mevrouw Van Den Heuvel, ik ben nog niet uitgesproken. Ik heb het voornamelijk over de controverse en het risico om amalgaam te responsabiliseren. Dat is de kern in dit debat.

De VVT is een van de organisaties die de wetenschappelijke literatuur perfect in het oog houdt en heel goed opvolgt. Ze neem haar verantwoordelijkheid heel goed op ten opzichte van haar leden en de tandartsen in het algemeen. Ze heeft ook een goed onderbouwde preventieve cel, die al veel meer goed heeft gedaan dan schade berokkend.

Mijn besluit is het volgende : houd de wetenschappelijke literatuur in het oog en wacht met het veralgemeend gebruik van esthetische vullingen tot klinische studies op lange termijn hebben aangetoond dat die even effectief zouden zijn als amalgaam. Zo niet dreigen we terecht te komen in een situatie die de toegankelijkheid tot de conservatieve tandheelkunde in het gedrang zou kunnen brengen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 15.23 uur.*